

Belediyelerin Çocuk Hakları Sözleşmesi Kapsamında Dijital Ortamda Uygulamalarının İncelenmesi

Esin Ezgi KARAMAN¹

Mustafa Serkan ABDÜSSELAM²

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geliş Tarihi : 28.10.2022

Makale Kabul Tarihi : 30.11.2022

Anahtar Kelimeler:

Dijital Ortam, Çocuk Hakları, Belediye, Web Site

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki belediyelerin çocuk hakları sözleşmesi kapsamında dijital ortamdaki web sitelerini, çocuklara yönelik hayata geçirdikleri hizmetleri, uygulamaları ve faaliyetleri incelemektir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında Türkiye'de bulunan 30 büyükşehir, 51 il merkezli belediye web siteleri araştırmacılar tarafından oluşturulan çerçevede incelenmiştir. Oluşturulan bu çerçeveye göre belediye web sitelerinde Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne yönelik içeriklerin sunulup sunulmadığı tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda sitelerin genel anlamda birbirine benzediği, bazı hazır programları ortak kullanan sitelerin aynı bilgileri verdiği, web sitelerinin kendi içinde eksik yanları ile il merkezleri ve büyükşehirlerin web sitelerindeki eksikliklerin benzerlikler sergilediği görülmüştür. Türkiye'deki belediyelerin kurumsal web siteleri incelendiğinde, çocuk hakları kapsamında sunulan hizmetlerin, uygulamaların ve faaliyetlerin oldukça kısıtlı olduğu göze çarpmaktadır. Bu doğrultuda, belediyelerin dijital uygulama ortamlarında çocukların dilinden ve onların anlayacağı şekilde görsel simgelere yer vermesi, aranan bilgilere kolay erişim sağlaması, engelli bireylere, çocuk mültecilere yer vermesi, çocuğun yaşadığı şehirde ulaşmak istediği veya kendini geliştirebilmek için şehrin imkânlarını sunması, kültürel ve sanatsal faaliyetler hakkında bilgilendirmeler yapması için detaylı web sitelerinin hazırlanması önerilmektedir.

Investigation of the Applications of Municipalities in the Digital Environment within the Scope of the Convention on the Rights of the Child

ARTICLE INFORMATION

Submission Date : 28.10.2022

Accepted Date : 30.11.2022

Keywords:

Digital Environment, Children's Rights, Municipality, Website.

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the digital websites of municipalities in Turkey in terms of services, practices and activities for children within the scope of the Convention on the Rights of the Child (CRC). The research was carried out with a document analysis, which is one of the qualitative research methods. Within the scope of the study, 30 metropolitan and 51 province-based municipal websites in Turkey were examined within the framework created by the researchers. According to this framework, it is aimed to determine whether content related to the Convention on the Rights of the Child is presented on municipal websites. As a result, it was seen that the websites were similar to each other in general, they shared same ready-made software, gave similar information, they also have similar deficiencies for both provincial and metropolitan municipalities. When the websites of municipalities were examined, it was observed that the services, practices and activities offered within the scope of children's rights are quite limited. It is recommended to prepare well-detailed websites which include visual items for children in a way that they can understand, provide easy access to the information that children seek, provide information for disabled and refugee children, present the city's opportunities to the children, and facilitate to reach cultural and artistic activities.

¹ Öğretmen. Hasan Ali Yücel İlkokulu, ezinezgiakgun@outlook.com, ORCID: 0000-0002-8652-0159

² Doç. Dr. Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi/Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, mustafa.serkan@giresun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3253-7932

1. Giriş

Çocuk Hakları Sözleşmesine göre her çocuğun doğuştan gelen yaşama, korunma ve barınma, güvenli ve sağlıklı çevrede büyüme hakkı vardır (Işıkçı ve Doğukan, 2019). Çocuğun yaşamı için daha iyi standartları teşvik eden, çocuk haklarını tanıyan çocuk dostu belediyelerin aktif olması gerekmektedir. Çocuk dostu belediyelerle yapılacak faaliyetlerin yalnız devletin yönetim mekanizmaları ile değil, çocuklar ve onların ailelerini de kapsayacak şekilde tüm halkla birlikte yürütülmesi gerekmektedir.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde çocukların ve gençlerin kendilerini ilgilendiren konularda, etkinliklerde ve süreçlerde etkin bir şekilde katılma hakkına sahip olduğu hükme bağlanmıştır. Bu sebeptendir ki çocukların kendilerine yönelik konularda katılım hakkının uygulanması demokrasinin gereğidir (Çakırer-Özservet, 2015). Yerel yönetimlerin çocuk politikalarına bakıldığında çocuk odaklı yaklaşımın ele alınması, çocukların gelişimlerine uygun sağlıklı yaşama ortamları sunulması, bu ortamları oluştururken çocuğun katılım hakkının sağlanarak uygulanması yerel yönetimlerin ilk akla gelen görevleridir. Çocuk dostu belediye yaklaşımının hayata geçirilmesi için Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 2., 3., 6. ve 12. maddelerine yönelik faaliyetlerinin olması gerektiği ifade edilmiştir (UNICEF, 2006). Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 2. maddesinde ayırım yapmaktan, 3. maddesinde çocuğun bakımı için her türlü önlemi almaktan, 6. maddesinde temel yaşama haklarından, 12. maddesinde ise çocukların görüşlerini her türlü yoldan ifade etmelerinden bahsedilmiştir.

Dijital teknolojilerinin gelişimiyle birlikte hayatımızda yoğun olarak yer alan internet teknolojisi kamu yönetiminde de fazlasıyla kullanılmaya başlanmıştır. Bu nedenle insanların bir şehirde bulmak istedikleri her şeyi dijital uygulamalarla bulmaları belediyelerin tamamlayıcı unsuru hâline gelmiştir. Teknolojinin hızla ilerlemesi, teknolojik okur-yazarlık oranının artması belediyelerin dokümanlarının internet ortamında yayınlanması durumunu da oluşturmaktadır. Yerel yönetimde dijitalleşme birer araç hâline dönüşmüştür (Erdoğan, 2019). Dijital belediyeçilik dediğimiz yeni yöntem ile belediyeler halkın isteklerine, ihtiyaçlarına, aradıklarına çabuk cevap verebilen bir yapı haline de gelmektedir (Karaca ve Öztürk, 2019). Yerel yönetimlerde kırtasiyecilik ve bürokrasiden uzak dijital ortamda verilerin sunulmasının hem insanlara hem de yerel yönetim kuruluşlarına birçok olumlu katkısı bulunmaktadır (Erdoğan, 2019). Bu bağlamda belediyelerin yaptığı çalışmalarını web sitelerinde sunmaları ve bütün bu çalışmalarını güncel tutmaları, halkın bu bilgilere kolay ulaşabilmesi ve hizmete kolay erişimi açısından belediyelerin gerçekleştireceği reform politikalarının bir parçası olarak da değerlendirilmektedir.

UNICEF çocuk dostu belediyeler ve girişimleri için önemli çalışmalar yapmaktadır. İyi örnekleri tanıtmak amacıyla çocuk dostu sekreterliği 2000 yılında kurulmuştur. Bu birim Kanada ve ABD'deki benzer girişimleri yaygınlaştırmada aktif rol almıştır. Ayrıca 2001 yılında Avrupa Çocuk Dostu Şehirler Ağı, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Sözleşmesi'nin yerel olarak uygulanmasını teşvik etmek için bir ağ olarak kurulmuştur. İlk olarak 2002 yılında Belçika'da düzenlenen konferansların ardından 2004 yılında İngiltere'de, 2006 yılında Almanya'da, Hollanda'da, 2008 yılında İtalya'da, 2012'de Hırvatistan'da ve 2014 yılında Danimarka'da birçok konferans düzenlenmiştir. UNICEF Türkiye'de ise 12 pilot şehri kapsayan çalışma yapılmasına karar vermiştir (BM, 2001). Finansmanını Avrupa Birliği'nden alan "Çocuk Dostu Belediye" projesi Türkiye Cumhuriyeti ve UNICEF tarafından 2006-2010 döneminde 12 farklı ilde (Antalya, Bursa, Tekirdağ, Kırşehir, Uşak, Gaziantep, Erzincan, Kayseri, Konya, Sivas, Trabzon, Karaman) gerçekleştirilen bir proje olarak kabul edilmiştir. Türkiye İçişleri Bakanlığı, Sivil İdare Genel Müdürlüğü, Türkiye Belediyeler Birliği, Ortadoğu ve Birleşmiş Şehirler Batı Asya Bölge Merkezi ve yerel yönetimler, Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi (WALD) Çocuk Dostu Şehir Projesi'nin ulusal koordinasyonunda yer almaktadır. Çocuklar için geliştirilen ve yürütülen bu politikaların asıl amacı çocukların tüm gelişim alanlarındaki ilerlemelerini gerçekleştirmek ve çocukların topluma sağlıklı bir birey olarak katılmalarını sağlamaktır (Yiğit, Ügücü ve Sümeyye, 2018). Kurumlar ve yönetimler ile

halk arasında köprü görevini yapan belediyeler (Karataş ve Tarhan, 2021) 5393 sayılı belediye kanununun 14. maddesinin a ve b bentlerine göre belediye idaresinin görev ve sorumlulukları belirlenmiştir. Belediyeler bu görev ve sorumluluklara yönelik hizmetleri sunarken bölge halkının yaşam kalitesini ve memnuniyetini karşılamayı hedeflemelidir (Adem, 2018).

Günümüz şehir anlayışı yerel yönetim politikalarının çocuk dostu belediyeçiliğe yönelik çalışmaları büyük önem taşımaktadır. Bu politikaların sonucunda belediyeler çocuklara yönelik çeşitli çalışmalar yapmaktadırlar. Bu çalışmada belediyelerin kendilerine ait kurumsal web sitelerinde yer alan bilgilerin çocuk dostu belediyeçilik kapsamında olup olmama durumları incelenmektedir. Bu çalışmanın hem incelenen belediyeler için gelişime açık yönlerini ortaya koymak adına yarar sağlaması hem de gelişmekte olan diğer belediyeler için çocuk dostu belediye web siteleri çalışmalarının hazırlığında destekleyici bir çalışma olması beklenmektedir. Bu kapsamda Türkiye’de yerel yönetimlerin web siteleri incelenmiştir.

2. Yöntem

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemiyle yürütülmüştür. Hedeflenen konu hakkında yazılı belgelerin dijital ortamda incelenerek analizinin yapılması doküman incelemesi kapsamında değerlendirilmektedir. Gözlem ve görüşme yapmanın mümkün olmadığı durumlarda doküman incelemesi nitel araştırmalarda önemli bilgi kaynaklarını öne çıkarmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Doküman incelemesi, bir problem hakkında değişik kaynaklar tarafından üretilen belgelerin incelenmesine ve analiz edilmesine olanak sağlamaktadır. Web sayfaları dijital bir doküman olarak incelenmektedir.

Bu araştırmada belediyelerin yayınladıkları kurumsal web sitelerinin tamamına ulaşılmıştır. Bu kapsamda incelenmek üzere Türkiye’de bulunan 81 ilimizin kurumsal web sitesi incelenmiştir. Elde edilen veriler 2022 yılında şubat ayında yayınlanan 81 belediyenin web sitesinden elde edilmiştir. Araştırma kapsamında ele alınan UNICEF’in belirlediği çocuk dostu belediyelerin web siteleri çocuk hakları açısından betimsel analizle incelenmiştir. Bu kapsamda araştırma sonucunda 81 belediye web sitesinin incelenmesiyle elde edilen veriler sıklık ve yüzdeler şeklinde sunulmuştur.

Belediyenin yayınladıkları çalışmalar uluslararası çocuk hakları sözleşmesi bakımından incelenmiştir. Araştırma kapsamında hazırlanan veri toplama aracı farklı kaynaklardan (Işıkcı ve Doğukan; Karaca ve Öztürk, 2019; Karataş ve Tarhan, 2021; Tarhan, 2012) yararlanarak araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Bu kaynaklardan Akyüz’ün (2013) önerdiği çocuk hakları içerikleri incelenmiş, söz konusu dört başlık önerisi bu araştırmada göz önünde bulundurularak “Çocuk Dostu Belediye Web Sitelerini İnceleme Formu” hazırlanmıştır. Ayrıca uluslararası düzeyde UNICEF’in yayınladığı çocuk dostu belediye kapsamında desteklenen belediyeler seçilerek web siteleri incelenmiştir. Örneğin Decatur şehrinin web sitesinde okul sonrası programlar ön planda iken, Niseko şehri eğitim ve spor konularını ön plana çıkarmakta, Kópavogur şehri ise sosyal faaliyetleri ön plana çıkarmaktadır. Ayrıca sitenin giriş sayfasında bununla ilgili harita göze çarpmaktadır.

Türkiye’de yerel yönetimlerin web sitesi 2022 yılında araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Bir web sayfasının incelenmesi 25 ile 35 dakika arasında sürmüştür. İncelemeler 2022 yılı şubat ayında yapılmıştır. Tablo 1’de belediyelerin dağılımları gösterilmektedir.

Tablo 1. Belediyelerin büyükşehir ve il merkezi oranı.

	<i>f</i>	Yüzde
Büyükşehir	30	37
İl Merkezi	51	63

Taslak hâlindeki formun kapsam ve içerik açısından incelenmesi amacıyla siyaset bilimi ve kamu yönetimi bölümünde görevli iki öğretim üyesi uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşlerinin önerileriyle yeniden düzenlenen ve son halini alan “Çocuk Dostu Belediye Web Sitelerini İnceleme Formu” uygulamaya hazır hâle getirilmiştir. Bu form iki aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada “Çocuk Dostu Belediye Web Sitelerini İnceleme Formu” 3 farklı belediyenin kurumsal web sitesi pilot çalışma olarak incelenmiştir. Formun bölümleri, içerikleri ve biçimsel yönden özellikleri uzman eşliğinde doküman inceleme süreci olarak deneyimlenmiştir. Bu sitelerde bulunan bağlantıların çocuk haklarına uygunluğu, güncelliği, doğruluğu, açık ve anlaşılır olması, işlevsel olması gibi niteliklerin inceleme süreçleri tamamlanmıştır. İkinci aşamada ise çocuk dostu belediye kapsamında Türkiye’de çalışmalar yapan belediyelerin kurumsal web siteleri incelemek için “Çocuk Dostu Belediye Web Sitelerini İnceleme Formu” son şeklini alan veri toplama aracı çalışmada kullanılacak hâle getirilmiştir. Son şeklini alan form iki ana bölümden oluşmaktadır. “Genel Bilgiler” adını taşıyan birinci bölümde belediye adı, belediye şekli (il merkezli ya da büyükşehir), bölge, günlük ziyaret sayısı gibi hususlar kayıt edilmektedir. İkinci bölüm ise “Web Sitelerinin İşlevselliği” ve “Çocuk Hakları” kapsamında ele alınan bölümdür. Bu bölümde “Çocuğun Kişisel Hak ve Özgürlükleri”, “Çocuğun Ailesi Tarafından Yetiştirilebilme ve Yetiştirilme Sürecinde Korunma Hakkı”, “Çocuğun Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Hakları” ve “Özel Durumdaki Çocukların Korunma Hakları” bölümleri yer almaktadır.

3. Bulgular

Türkiye’deki yerel yönetimlerin çocuk hakları sözleşmesi kapsamında dijital ortamda sundukları imkanların incelendiği bu çalışmada elde edilen bulgular alt başlıklar hâlinde sunulmuştur.

Web Sitelerinin İşlevselliği bağlamında, Türkiye’de mevcut bütün illerin kurumsal belediye web siteleri incelenmiş ve kurumsal web sitelerin 12 farklı özelliğinin bulunup bulunmama durumuna bakılmıştır. Bu seçenek web sitelerin işlevselliği ile ilgilidir. Tablo 2’de Türkiye’de bulunan 81 ilin web sitesi inceleme bulguları gösterilmektedir.

Tablo 2. Web sitelerinin işlevselliği ile ilgili bulgular

	Büyükşehir		İl Merkezli	
	f	%	f	%
Çoklu Dil Seçeneği	4	13	6	12
Arama Seçeneği	21	68	26	52
Canlı Destek (Yazışma)	23	74	36	72
Çağrı Merkezi (sesli)	27	87	40	80
Yasal Uyarı (KVKK)	15	48	17	34
Mobil Desteği	22	71	20	40
Sesli Okuma Desteği	4	13	2	4
Metin Büyütme/Küçültme	4	13	1	2
İşaret Dili Desteği	1	3	0	0
Üyelik Sistemi Desteği	26	84	40	80
Sosyal Medya Desteği	30	97	42	84
Acil Destek	27	87	26	52

Araştırma Makalesi

Tablo 2 incelendiğinde; Web sitesinde çoklu dil seçeneği 10 belediyenin kurumsal web sitesinde mevcut iken, 71 belediyenin web sitesinde bu destek verilmemiştir. 47 ilin web sitesinde arama seçeneği bulunmakta iken 34 ilin web sitesinde arama seçeneği bulunmamaktadır. Canlı destek kısmı 59 belediyede mevcut iken 22 belediyede canlı destek kısmı bulunmamaktadır. Çağrı merkezi desteği 67 belediyenin web sitesinde mevcut iken 14 ilin web sitesinde mevcut değildir. Yasal uyarı (KVKK) bilgilendirmesi 32 ilin web sitesinde mevcut iken 49 ilin web sitesinde mevcut değildir. 42 belediyenin kurumsal web sitesinde mobil desteği kısmının olduğu, 59 belediyenin web sitesinde mobil desteği kısmının olmadığı görülmüştür. Sesli okuma tablosu incelendiğinde Türkiye’de sadece 6 belediyenin kurumsal web sitesinde sesli okuma sekmesinin desteklendiği, 75 belediyede desteklenmediği görülmüştür. Metin büyütme/küçültme desteği konusunda 5 ilimizin kurumsal belediye web sitesinde bu sekmenin desteklendiği, 76 belediyede desteklenmediği görülmüştür. İşaret dili destek hattının mevcut bulunduğu kurumsal web sitesine sahip olan tek ilimiz Mersin’dir. 66 belediyenin üyelik sistemi desteğinin olduğu, 15 belediyenin üyelik sistemi desteğinin olmadığı görülmektedir. Sosyal medya 75 belediye tarafından kullanılırken sadece 6 belediye bu hizmeti kullanmamaktadır. 55 belediyenin acil destek kısmının desteklendiği, 26 belediyenin acil destek kısmının desteklenmediği tespit edilmiştir.

Türkiye’de mevcut bütün illerin kurumsal belediye web siteleri incelenmiş ve kurumsal web sitelerin dört alt boyut açısından çocuk haklarının uygulanma şekillerine bakılmıştır. Tablo 3’te Türkiye’de bulunan 81 ilin belediye web sitelerinin çocuğun kişisel hak ve özgürlükleri açısından inceleme bulguları gösterilmektedir.

Tablo 3. Çocuğun kişisel hak ve özgürlükleri ile ilgili bulgular

	Büyükşehir		İl Merkezli	
	f	%	f	%
Bilgilendirme Hakkı	7	23	1	2
Küçüklerin Korunması	1	3	0	0
Görüş ve Öneriler Sunma	4	13	3	6
Şehir Planlamaya Katılım	4	13	2	4
Şehir Konseyine Katılım	8	26	3	6
Şehir Yönetimine Katılım	3	10	0	0
Yasal Haklar Bilgisi	1	3	0	0

Tablo 3 incelendiğinde bilgilendirme hakkı ile ilgili 8 belediyede bilgi bulunduğu, 73 belediyede bulunmadığı görülmüştür. Sadece Ankara Büyükşehir Belediyesi kurumsal web sitesinde çocuk meclisi sekmesinde çocuk haklarından detaylıca bahsedilip, bilgilendirme yapılmıştır. Görüş ve öneriler sunma açısından ise 6 belediyenin bu kısmı desteklediği, 75 belediyenin desteklemediği görülmüştür. Şehir planlamaya katılımında 6 belediyede çocukların şehir planlamasına katılım konusunda veri bulunduğu, 75 belediyede veri bulunmadığı görülmüştür. Şehir yönetimine katılım konusunda 11 belediyenin bunu desteklediği, 70 belediyenin ise desteklemediği görülmüştür. 3 belediyenin kurumsal web sitesinde çocukların şehir yönetimine katılım konusunda veri bulunduğu, 78 belediyede veri bulunmadığı görülmüştür. 1 belediyenin yasal haklar konusunda bilgi verdiği, geriye kalan 80 ilin yasal haklar konusunda bilgi vermediği tespit edilmiştir. Web sitelerinde sunulan çocuk hakları kapsamında bilgiler kısmını incelediğimizde büyükşehir belediyelerinde yasal haklar ve küçüklerin korunması kısmına en az yer verildiği görülmüştür. İl merkezinde ise bu haklara hiç yer verilmemiştir. İl merkezleri belediyelerinin web sitelerinde şehir yönetimine katılım konusunun hiç olmaması ise dikkat çekmektedir.

Tablo 4'te Türkiye'de bulunan 81 ilin belediye web sitelerinin çocuğun ailesi tarafından yetiştirilebilme ve yetiştirilme süresince korunma hakkı açısından inceleme bulguları gösterilmektedir.

Tablo 4 incelendiğinde aile hizmeti ile ilgili bilgiye 6 ilin web sitesinde rastlanılmışken, 75 ilin web sitesinde böyle bir veriye rastlanmamıştır. Nöbetçi doktor bilgisinin hiçbir belediyenin web sitesinde mevcut bulunmadığı görülmüştür. 51 belediyenin kurumsal web sitesinde nöbetçi eczane bilgisine ulaşılmadığı, 30 belediye web sitesinde nöbetçi eczane bilgisi olduğu görülmüştür. 11 belediyenin web sitesinde şehir park haritası bilgisi olduğu, 70 belediyenin şehir park haritası bilgisi olmadığı görülmüştür. Belediyelerin çocuğun ailesi tarafından yetiştirilebilme ve yetiştirme sürecinde korunma ile ilgili bulgular incelendiğinde büyükşehir ve il merkezinde web sitelerinde nöbetçi doktorlarla ilgili bir bilgiye rastlanmadığı, büyükşehir ve il merkezinde neredeyse aynı oranda nöbetçi eczane bilgisi paylaşıldığı yine aynı oranda şehir park haritası bilgisi paylaşıldığı, aile hizmetinin ise büyükşehirlerde daha fazla yer aldığı görülmüştür. Aile hizmeti kapsamında Siirt Belediyesi, Nevşehir Belediyesi, Osmaniye Belediyesi, Yozgat Belediyesi ve İzmir Büyükşehir Belediyesi "Hoş geldin Bebek" hizmetini sunmaktadır. Bu hizmetle her yeni doğan çocuğa 0-6 yaş grubunun gelişimini destekleyici bilgi veren kitap setinin ailelere yollandığı bilgisine ulaşılmıştır. Tablo 5'te Türkiye'de bulunan 81 ilin belediye web sitelerinin çocuğun ekonomik sosyal ve kültürel hakları açısından inceleme bulguları gösterilmektedir.

Tablo 4. Çocuğun ailesi tarafından yetiştirilebilme ve yetiştirilme süresince korunma ile ilgili bulgular

	Büyükşehir		İl Merkezli	
	f	%	f	%
Aile Hizmeti	3	10	3	6
Sağlık (Nöbetçi Doktorlar)	0	0	0	0
Sağlık (Nöbetçi Eczaneler)	19	61	31	62
Şehir Park Haritası	4	13	7	14

Tablo 5'e göre 20 belediyenin web sitesinde kültür merkezinin bilgisinin olduğu, 61 belediyenin web sitesinde kültür merkezinin olmadığı bilgisine ulaşılmıştır. Müze bilgisi 18 belediyenin web sitesinde mevcut iken, 63 belediyenin kurumsal web sitesinde mevcut değildir. Türkiye'de hiçbir belediyenin kurumsal web sitesinde bisiklet yolu bilgisi paylaşmadığı görülmüştür. 6 belediyenin web sitesinde günlük okul sonrası program bilgisi var iken, 75 belediyenin kurumsal web sitesinde böyle bir bilgi bulunmamaktadır. Türkiye'de hiçbir belediyenin kurumsal web sitesinde grafiti duvarları bilgisi bulunmamaktadır. Şehir kültürünü yaşatma konusunda 4 belediyenin bu konuda veri girdiği, 77 belediyenin web sitesinde herhangi bir veriye rastlanmadığı görülmüştür. Spor okulları bilgisine 14 belediyenin web sitesinde rastlanılmışken, 67 belediyenin web sitesinde herhangi bir veri bulunmamıştır. Türkiye'de 15 belediyenin web sitesinde şehirdeki kütüphanenin adres bilgisi yer almakta iken 66 belediyede böyle bir bilgi yer almamaktadır. Belediyelerin Çocuğun, ekonomik, sosyal ve kültürel Hakları ile ilgili yaptıkları çalışmalar incelendiğinde büyükşehir belediyelerinde kültür merkezine en fazla önem verildiği, il merkezlerinde ise en fazla müzelere önem verildiği görülmüştür. Grafiti duvarlarının ve bisiklet yolunun hiçbir belediyelerin web sitelerinde görülmediği, okul sonrası programların, spor okullarının, günlük okul sonrası programların, spor okullarının, kütüphanelerin büyükşehirlerde il merkezlerinden daha fazla desteklendiği görülmüştür.

Tablo 5. Çocuğun ekonomik sosyal ve kültürel ile ilgili bulgular.

	Büyükşehir		İl Merkezli	
	f	%	f	%
Kültür Merkezi	13	42	7	14
Müzeler	9	29	9	18
Bisiklet Yolu	0	0	0	0
Günlük Okul Sonrası Programlar	4	13	2	4
Grafiti Duvarları	0	0	0	0
Şehir Kültürünü Yaşatma	1	3	3	6
Spor Okulları	10	32	4	8
Kütüphane	7	23	8	16

Tablo 6'da Türkiye'de bulunan 81 ilin belediye web sitelerinin özel durumdaki çocukların korunma hakları açısından inceleme bulguları gösterilmektedir.

Tablo 6. Özel durumdaki çocukların korunma ile ilgili bulgular.

	Büyük Şehir		İl Merkezli	
	f	%	f	%
Çocuk Mülteciler	0	0	0	0
Güvenli Okul Yolu Haritası	0	0	0	0
Görme Engelli Yol Haritası	0	0	0	0
Tekerlekli Sandalye yolu Haritası	0	0	0	0

Tablo 6 incelendiğinde Türkiye'de hiçbir belediyenin kurumsal web sitesinde çocuk mülteciler bilgisi bulunmamaktadır. Türkiye'de hiçbir belediyenin kurumsal web sitesinde güvenli okul yolu haritası bilgisi bulunmamaktadır. Türkiye'de hiçbir belediyenin kurumsal web sitesinde görme engelli yol haritası bilgisi bulunmamaktadır. Türkiye'de hiçbir belediyenin kurumsal web sitesinde tekerlekli sandalye yolu haritası bilgisi bulunmamaktadır.

4. Tartışma ve Sonuç

Araştırma kapsamında incelenen sitelerin genel anlamda birbirine benzediği, bazı hazır programları ortak kullanan sitelerin aynı bilgileri verdiği, web sitelerin kendi içinde eksik yanları ile il merkezleri ve büyükşehirlerin web sitelerindeki eksikliklerin benzerlikler sergilediği görülmüştür.

Çocuk dostu belediyelerin amaçları incelendiğinde 0-18 yaş arasındaki her çocuğun yaşadığı şehirde karar alma konusunda aktif rol oynamasını, yaşadıkları şehrin istedikleri gibi olmasında isteklerinin yerine getirilmesinde belediyelerin sorumlulukları vurgulanmaktadır (Çakırcı ve Özservet, 2015). Çalışmada çocukların yaşadığı şehirde söz sahibi olması bakımından hakları incelendiğinde; şehir planlamaya katılımında 6 ilin web sitesinde bu durumun olduğu, 75'inde olmadığı; şehir konseyine katılımında 11 belediyenin web sitesinde bu konuda bilgi olduğu, 70'inde olmadığı; şehir yönetimine katılımında 3 belediyenin web sitesinde bu durumun olduğu, ancak 78 belediyenin web sitesinde bu konuda bilgi olmadığı görülmektedir. Buradan da anlaşıldığı üzere çocukların yaşadığı şehrin belediyesine katılım hakkı konusunda sınırlı davrandığı ifade edilebilir.

Web sitelerinde sunulan çocuk hakları kapsamında genel bilgilere baktığımızda çocuğun kişisel hak ve özgürlükleri ile verilerin sınırlı olduğu, çocuğun ailesi tarafından yetiştirilebilme sürecinde aile hizmeti kısmının sadece yeni doğan çocuğa gelişim kitabının yollanmasıyla sınırlandığı, nöbetçi doktor bilgisinin hiç bulunmadığı, şehir park haritasının da sınırlı sayıda yer aldığı görülmüştür. Çocukların korunma hakları ile ilgili durumun belediyelerdeki eksik kısımlardan biri olduğu sonucuna varılmıştır.

Çocuk hakları sözleşmesi bütün çocukların aynı haklara sahip olması gerektiğini, her çocuğun toplumda her bir alanda aktif ve sorumlu haline gelmesi düşüncesine dayanır (Unicef, 1996). Buna göre her çocuğun şehirde bütün imkanlardan aynı düzeyde yararlanması gerekmektedir. Ancak görme engelli, tekerlekli sandalye ile yürüyen çocuklar için yol haritası çalışmaları yapılmış olsa bile belediyelerin web sitelerinde bu bilgiye rastlanmamıştır. Ayrıca hiçbir belediyede çocuk mültecilerle ilgili de herhangi bir veri bulunmamıştır. Belediyelerin bu hususları ele almaları ve eylem planlarını bu yönde geliştirmeleri önemlidir.

Çocuk dostu belediye olmak isteyen belediyelerin bazı ilkeleri benimsemesi gerekmektedir. Bu ilkeler çocuğun yüksek yararını gözetmek, çocuğa saygı duymak, çocuğun gelişim hakkını savunmak, eşitlik sağlamaktır (Çakırcı ve Özservet, 2016). Bu çalışmada aile hizmetini sunan belediyelerin sayısı sadece 6'dır. Belediyeler gerçek anlamda bu çalışmayı yapmış olsalar da web sitelerinde gelişim hakkının yararını gözetecek çalışmalarını dijital ortamda tanıtmak, bilgilendirmek ve hizmet sunulmasına yönelik çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Araştırmada belediyelerin web sitelerinin işlevsellik ve çocuk haklarında kapsadığı bilgiler açısından yeterli olmadıkları söylenebilir. Belediyelerin kurumsal web sitelerinde benzer özelliklere sahip olmalarına rağmen çeşitli farklılıkların olduğu belirlenmiştir. Örneğin, işlevsellik bakımından bir şehirde web sitesinde arama seçeneği yokken diğer sitede arama seçeneği bulunmaktadır. Belediyelerin web siteleri incelendiğinde destek hizmetleri kısmında dikkatimizi çeken işaret dili desteğinin sınırlı sayıda olmasıdır. Web sitelerinde sunulan çocuk hakları kapsamında bilgiler kısmı incelendiğinde büyükşehir belediyelerinde yasal haklar ve küçüklerin korunması kısmına en az yer verildiği görülmüştür. İl merkezinde ise bu haklara hiç yer verilmemiştir. Burada dikkat çeken konu il merkezli belediyelerin web sitelerinde şehir yönetimine katılım konusunun hiç olmamasıdır.

Belediyelerin çocuğun, ekonomik, sosyal ve kültürel hakları ile ilgili yaptıkları çalışmalar incelendiğinde büyükşehir belediyelerinde kültür merkezine en fazla önem verildiği, il merkezlerinde ise en fazla müzelere önem verildiği görülmüştür. Grafiti duvarlarının ve bisiklet yolunun hiçbir belediyelerin web sitelerinde görülmediği, okul sonrası programların, spor okullarının, kütüphanelerin büyükşehirlerde il merkezlerinden daha fazla desteklendiği görülmüştür. Belediyelerin web sitelerinde özel durumdaki çocukların korunma hakları incelendiğinde hiçbir belediyenin bu konuyu desteklemediği sonucuna ulaşılabılır.

Türkiye'deki 81 il belediyelerinin web siteleri çocuğun kişisel hak ve özgürlükleri ile çocuğun ekonomik sosyal ve kültürel alanlarında kısmen yeterli hizmet ya da faaliyet göstermektedir. Ancak çocuğun ailesi tarafından yetiştirilebilme ve yetiştirilme süresince korunma alanında belediyeler yetersiz, özellikle özel durumdaki çocukların korunmaya yönelik hizmet ya da faaliyetleri açısından zayıftır.

5. Sonuç ve Öneriler

Genel olarak web sitelerinden kaynaklanan işlevsel eksiklik durumları, web sitelerinin uzmanlar tarafından yapılmamasından kaynaklanmaktadır. Olabilecek eksikliklerin yanı sıra web sitelerin herkese hitap edebilmesi, ihtiyaçlara cevap verebilmesi, ulaşılabilir, anlaşılabilir olması bakımından web sitelerinin bu niteliklerle donatılmış olması beklenilmektedir. Araştırma süresinde incelenen belediyelerin özellikle çoklu dil seçeneği, sesli okuma desteği, metin küçültme/büyültme gibi web sitelerinin işlevselliğinin kazandırılması önerilmektedir. Ayrıca bu özelliklere işitme, görme engelli bireylerin de bu tür web sitelerinde ulaşabilmeleri önem arz etmektedir. Çocukların dilinden, onların anlayacağı şekilde görsel simgelere yer vermek, aradığı bilgilere kolay erişim sağlanması,

çocuğun yaşadığı şehirde ulaşmak istediği veya kendini geliştirebilmek için şehrin ona sunduğu avantajları, kültürel ve sanatsal faaliyetleri öğrenebilmesi açısından daha detaylı web site hazırlanması fayda sağlayacaktır.

Türkiye'deki belediyelerin kurumsal web siteleri incelendiğinde çocuk hakları bakımından oldukça kısıtlı olduğu göze çarpmaktadır. Belediyelerin web sitelerinde çocuğun kişisel hak ve özgürlükleri, çocuğun ekonomik sosyal ve kültürel yapı, çocuğun ailesi tarafından yetiştirilebilme ve yetiştirilme süresince korunma hakları bakımından temel düzeyde hizmet ve faaliyetler tespit edilse de özel durumdaki çocukların korunmasına yönelik hiçbir hizmete, uygulamaya ve faaliyete rastlanmamış olduğundan belediyelerin bu boyuta öncelik tanınması önerilmektedir.

Kaynakça

- Adem, E. R. (2018). Alanya'daki belediye hizmetleri performans algısının değerlendirilmesi üzerine örnek bir çalışma. *Alanya Akademik Bakış*, 2(1), 71-105.
- Akyüz, E. (2013). *Çocuğun haklarının ve güvenliğinin korunması*. Ankara: Milli Eğitim Yayınevi.
- BM - T. C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2001). Sözleşmenin 44. maddesi uyarınca hazırlanan rapor ikinci ve üçüncü ilerleme raporu [Erişim adresi: www.aile.gov.tr, Erişim tarihi: 10.2.2022].
- Çakırer-Özservet, Y. (2015). Çocuk dostu belediyecilik. *Türkiye Belediyeler Birliği, İller ve Belediyeler Dergisi*, 802(1), 38- 43.
- Erdoğan, O. (2019). Yerel yönetimlerde dijital dönüşüm: Molenwaard belediyesi örneği. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(13), 59-74.
- Işıkçı, Y. M., & Doğukan, İ. (2019). Çocuk haklarının korunması ve geliştirilmesinde örnek bir model: Norveç Çocuk Ombudsmanı. *Ankara Barosu Dergisi*, 76(4), 51-74.
- Karaca, Y., & Öztürk, N. K. (2019). Yeni nesil belediyecilik: Dijital belediye uygulamaları. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 2(3), 528-537.
- Karataş, E., & Tarhan, A. (2021). Yerel Yönetimlerde E-Belediye Uygulamaları: Büyükşehir Belediyeleri Üzerine Bir İçerik Analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (45), 317-335.
- UNICEF (2006). Dünya çocuklarının durumu. *Ankara: UNICEF Yayını*.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğit, R., Ügücü, G., & Sümeyye, K. (2018). Yoksulluk: çocuk sağlığını tehdit eden bir durum. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 83-98.

Extended summary

With the development of digital technologies, internet technology is heavily involved in our lives and it also has been widely used by public administration. For this reason, it has become a complementary element of municipalities that people find everything they want to find in a city with digital applications.

Purpose of the research

The aim of this study is to examine the projects and practices implemented by municipal governments for children within the scope of the Children's Rights Convention, from various perspectives, by examining the websites in the digital environment within the scope of the Children's Rights Convention.

Research pattern

In this study, document analysis from the qualitative research methods was used. The websites of 30 metropolitan and 51 province-based municipalities in Turkey were examined. The data obtained were examined on the websites of 81 municipalities published in 2022.

Data collection and analysis

In this study, a framework called 'Child-friendly Municipality Websites Review Form' was created to examine the web sites of municipalities. Through this framework, it has been determined whether the service is provided within the scope of the child-friendly websites the researcher is interested in. Child-friendly Municipality Websites Review Form' and municipalities' institutional 'web site functionality' and other documents submitted within the scope of 'child rights' are examined under two main headings, and other documents submitted within the scope of children's rights are examined under four subheadings.

Results

As a result of this study, which aims to examine the projects and practices implemented by local governments in Turkey within the scope of the children's rights agreement from various perspectives, by examining the websites in the digital environment within the scope of the children's rights agreement, the websites are similar in general, the websites that use some ready-made programs provide the same information. It has been seen that it exhibits a balanced attitude on the basis of provincial centers and metropolitan cities with its deficiencies in itself. When the corporate websites of municipalities in Turkey are examined, it is noticeable that they have quite limited content in terms of children's rights. It is recommended to prepare a detailed website to include visual symbols in the language of children in a way that they can understand, to provide easy access to the information they are looking for, to include disabled individuals and child refugees, to present the city's opportunities for the child to reach or improve himself in the city where he lives, to learn cultural and artistic activities.